

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

IV. évfolyam.

5. szám.

Kolozsvár. Május. 1886.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

A fény hatása az ezüsthaloideókra és a színes képek.

Írta: Amateur.

Az az ismeret, hogy a napfény a testekre változtatólag és bontólag hat, igen régi s bár e tünemény kezdetben talányszerűnek látszott, ma már a napfény mibenlétének ismerete alapján könnyen érthetővé vált, mert tudjuk, hogy a napfény erejénél fogva nagy hatásokra alkalmas s erők nagy részét mi is közvetve vagy közvetlenül a naptól merítjük.

A testeknek a napfény behatása következtében történő megváltozása csak kétféle lehet, és pedig chemiai és physikai. A chemiai változásoknál a test anyag mennyiségében megváltozik, új test áll elő, más tulajdonokkal bírva. E változások néha igen feltűnően jelentkeznek; színes testeknél pl. a szín elhalványulásában, vagy teljes eltűnésében; színtelen testeknél pedig a megszínesedésben. Legtöbbször azonban e változást csak chemiai és physikai agensek hatása alatt vesszük észre. A napfénytől okozott chemiai változások legtöbbször az oxydatio-reductióra vezethető vissza, s csak elenyésző kis része a folyamatoknak az, melyeknél vagy desoxydatio vagy tulajdonképeni vegyi bomlás állna be. Az oxydulok, illetőleg oxydulsók, oxydsókká alakulnak, s az oxydok illetve oxydsók oxydulsókká reducalódnak, mely folyamatok némelyike leleményesen van felhasználva a gyakorlati fényképészetben. Hogy többet ne említsek, csak a chromsókra utalok, melyeknek a napfényen történő reductiója s ennek folytán a gelatine-ra gyakorolt hatása a fénynyomat, porcellánképek stb. készítésénél eléggé ismeretes. A fénytől vegyi változást a legkülönbözőbb vegyületek szenvedhetnek, de legérzékenyebbek e tekintetben a szervetlen testek közül az ezüst, arany, platina, higany, vas és chromsók; a szerves testek közül pedig az aromás vegyületek, továbbá bizonyos növényi olajok és gyanták. Valamennyi vegyi változást, melyet a fény idéz elő, megelőzi a vegyi inductio. A vegyi inductio elnevezés Bunsentől és Roscoetól származik s nem egyéb,

mint a fény azon tulajdonsága, hogy némely testre hatva, azokat olyan állapotba helyezi, melyben sokkal könnyebben tudnak vegyi folyamatokat előidézni.

A napfénytől okozott physikai változásoknál a test anyagmennyiségében nem változik meg, csak új tulajdonságokkal ruházzódik fel. Így pl. a sárga phosphor víz alatt a napfény hatásának kitéve átalakul vörös phosphorrá, mely színében és gyulékonyságában lényegesen eltér a sárga phosphortól. Így a vörös higanykéneg is a napfény behatása alatt átalakul az ugyanazon összetételű fekete higanykéneggé stb.

Kétségbevonhatatlan, hogy a napfény hatásának hosszasan kitett ezüsthaloidek (chlorözüst, bromözüst, jodezüst) chemiai változást szenvednek, de hogy a pillanatig megvilágítottak chemiai vagy physikai változást szenvednek-e, csak sejtjük, de határozottan nem tudjuk. Érzékeink durvák, készülleteink tökéletlenek arra, hogy a sötét camera képeit molecularis finomsággal lerajzoló ezüsthaloidek változásának mibenlétét valósággal megfejthessük.

Sokan e változást chemiainak (így áll ez a legtöbb szakkönyvben is), mások — bár kevesen — physikainak tartják. Nézzük meg mi is a meglevő ismeretek alapján, vajjon melyik nézet bír több valószínűséggel. Addig is azonban, míg ezt taglalás alá vennők, meg kell ismernünk a testek belső állapotát s a fény mibenlétét.

A testek alkotására vonatkozólag a chemikusok- és physikusoktól el van fogadva, hogy a testek végelemzésben kicsi, physikai módszerekkel tovább nem osztható önálló részecskékből állanak. E részecskék tömecsnek, molekulának neveztetnek. A tömecs a tömecs közötti erők befolyása alatt állanak s egyensúlyi állapotban egymástól bizonyos távolságban vannak, úgy hogy a tömecs között hézagok, úgy nevezett molecularis közök jönnek létre. E tömecs a testek határain belül saját szerű mozgást végeznek, mely mozgás a test hőmérsékének emelésével élénkíthető. Tömecset senki sem látott soha, mert az végtelenül kicsi, úgy hogy azon testmorzsák, melyeket szabad szemmel alig láthatunk s inkább csak mikroszkópiummal vehetők észre, a tömecsnek képest valóságos világtestek. Hogy nagyságukról mégis némi fogalmat szerezhessünk, forduljunk Thomson hasonlatához. Szerinte ha egy csöpp víz a föld nagyságáig növekednék s ennek arányában növekednének a vizet alkotó tömecs, úgy egy ilyen tömecs akkor sem lenne nagyobb, mint egy kisebb játszó labdagolyó.

Bármily kicsinyek is ezen tömecs, vegyi úton mégis felbonthatók már tovább nem osztható részecskékre, ú. m. atomok- és parányokra. Az atom vagy parány alkotja tehát az oszthatóság utolsó határát. Míg a tömecs önállóan és szabadon létezhetik, addig az atom nem, hanem mindig a tömecs határain belül foglal helyet s egyik tömecsből a másikba való átlépése mindig vegyi folyamatokat idéz elő. Hogy egy tömecs hány atomot tartalmaz, az a test anyagi minőségétől függ s tartalmazhat 2, 3, 10, sőt 100 atomot is. Az ezüsthaloidek tömecsében egy ezüstatomra egy Cl. v. Br. v. Jod-atom esik, úgy hogy alkotásukat ezen legegyszerűbb vegyi képlettel fejezhetjük ki:

Ag. Cl.,
chlorzüst,

Ag. Br.,
bromezüst,

Ag. J.,
jodezüst.

A fény mivoltára nézve pedig tudjuk (a physikában általánosan elfogadott aether-elmélet szerint), hogy az egy végtelen finom, súlytalan, az egész mindenséget, a világúrt, valamint a testek legfinomabb hézagait betöltő anyagrészcskének gyors mozgása által idéztetik elő. Ezen anyag a leb vagy aether. Ha a leb gyors mozgásban van, szemünkben a fény érzete támad. Ha a testek tömecszei gyors mozgásban vannak és ez a mozgás elég élénk arra, hogy a test tömecszei között levő lebet gyors mozgásba hozza, akkor az illető test világítani fog és fényt lövel ki. Hogy azonban ez történhessék, annyira kell a testet melegíteni, illetőleg a tömecs mozgását élénkíteni, hogy a tömecskek 400 billió rezgésnél többet végezzenek másodpercenként. Midőn a fény a testekre hat, a lebtömecskek mozgása átruháztatik a test tömecszeire, miáltal ezek mozgásba jönnek, mely hatást mint hőt veszünk észre, de megtörténhetik, hogy a test tömecszeire átmenő mozgás újból visszahat a lebre s fényt fog a test kilövelni. Ez utóbbi eset áll elő a fluorescentiánál és a phosphorescentiánál. Máskor a lebtömecskek mozgása közöltetvén a test tömecszeivel, vegyi erővé alakul át, melyet látunk a napfénytől okozott vegyi bomlásoknál, más esetben pedig a test tömecszeinek különböző erejű és irányú rezgést kölcsönözve, létre hozza a testek úgy nevezett physikai megváltozását.

Ezen ismeretek alapján immár jobban hozzá láthatunk a láthatatlan kép minőségének értelmezéséhez. Az ezüsthaloidok tömecsében 1 atom ezüstre 1 atom halogén foglaltatván, a napfény miatt vegyileg csak úgy változhatik meg, hogy egyszerűen szétesik ezüstre és Cl-, Br- vagy Jodra. De mivel ilyen értelemben a folyamat nem megy végbe, t. i. az ezüst nem redukálódik, hypotheticus subhaloidok keletkezését így ezüstsubbromid ($Ag_2 Br$, $Ag_3 Br_2$), ezüstsubchlorid ($Ag_2 Cl$, $Ag_3 Cl_2$) és ezüstsubjodid ($Ag_2 J$ és $Ag_3 J_2$) vették föl, melyek az ezüsthaloidokból fejlődnének, a halogén egy részének elvesztésével. Ilyen subhaloidok létezése a vegytan máii állapotjában a vegyértékesség törvényei szerint az ezüsthaloidokra nem gondolható.

Engedjük meg azonban a subhaloidok képződésének a lehetőségét s akkor az érzékeny lapnak a nap fényétől ért tömecszei a halogén egy részének elvesztése mellett subhaloiddá alakulnak és ezen tömecskek redukáló anyagok behatásánál, pl. az előidézésnél összes halogénjüket elvesztve, redukatiót szenvednek s fém-ezüst válik le. Ha immár az érzékeny lapokon a napfény behatásánál vegyi változás állna be új vegyület keletkezésével, akkor az exponált lap akár az exponálás után rögtön, akár pedig hosszú idő letelte után idéztetnék elő — feltéve, hogy a származott új vegyület adott körülmények közt nem változik meg — egyenlő erősségű képet kellene adnia. Ez azonban nem áll! Minden észszerűen dolgozó s munkálataiból következtetéseket levonni tudó fényképész tapasztalta már, hogy pillanatnyi ideig megvilágított lapjai, ha a megvilágítás után rögtön történik az előidézés, sokkal erősebb képet adnak, mintha az a megvilágítás után több idő lefolyásával történik; sőt arra is nem egy észlelet van, hogy a

hosszas ideig tartott exponált lapokról a láthatatlan kép teljesen eltűnt s nem volt előidézhető.

Többek közt e lapok szerkesztője is észlelte, hogy egy exponált lapot kétfelé vágva, egyik felét előidézte s róla jó képet nyert; a másik felét ellenben sötét helyen bepakolva tartotta, hogy lássa mi fog vele történni. Egy év multával megpróbálta a kép előidézését, de a kép eltűnt s nem volt előidézhető. Ilyen észleletet ír le G. Noel a „Compt. rendus“-ban (tome 92. p. 1108). Ő ugyanis vette észre, hogy bromezüstös érzékeny lapokra készített láthatatlan képek 3 hónapi sötét helyen való állás után teljesen eltűntek s nem lehetett az előidézésnél képeket nyerni, sőt mi több ilyen lapokra a sötét camerában újból exponálva képeket lehetett fölvenni, mint egészen új lapokra. További kísérleteiben azt tapasztalta, hogy bromezüst-collodiumos lapok 5 hónapig, a bromezüst-gelatine-os lapok 7 hónapig tartják meg az ezen idő alatt folytonosan gyöngülő láthatatlan képet, mire az teljesen eltűnik.

(Vége köv.)

A száraz eljárás körüli újabb tapasztalatok.

Sajátságos jelenség az nálunk embereknél, hogy a jó mellett a rosszra való hajlammak is velünk kell születnie éppen mint az alsóbbrendű állatoknál; hol éppen mint nálunk idomítással és neveléssel igyekezünk az elnyomott vagy véglegesen eltávolított rossz indulatok helyébe jót fejleszteni. Tudjuk milyen végzetes különbség van a rossz és jó között; tudjuk, hogy a jó tett nyugalmat, a rossz nyughatatlanságot okoz bennünk, s mégis miért van az, hogy gondos neveléssel az állatokból minden rosszat ki tudunk irtani s magunkból nem? Gondolkozunk csak e felett s úgy találjuk: hogy ez ránk istenített emberekre nagy szegény, s különösen legnagyobb szegény azokra, kik a leggondosabb, leggyöngédebb nevelésben részesültek, s mégis számtalan rosszat művelnek a közös jó hátráltatására. Mindnyájunk nagy hibája ez, s annál inkább nagy, mert minden gondolatunk és tettünk öntudatos lévén, szabadon rendelkezhetünk fölöttük. És ez öntudatosságunk mellett, mikor rosszat akarunk művelni, tiltó szózat kél ellenünk, lelkiismeretünk — az isteni szikra — tiltó szózata! miért vagyunk olyan gyengék, hogy erre nem hallgatunk? vagy olyan makacsok? vagy már annyira elhagytuk magunkat fásulni és elállatiasodni, hogy vagy nem érezzük már, vagy ha érezzük is, készakarva elnyomjuk azt magunkban? Ne legyünk mi ilyenek t. pályatársaink! műveljünk csak jót és szépet, a milyenek vagyunk laboratoriumunkban, hol a jónál jobbat igyekezünk művelni: úgy tegyünk künn a társadalmi életben is, hogy ott s itt is teljesen hasznos lehessen életünk. Legyen belsők kert, melyet szellemi műveltségünk fokozata szerint, a jószágos tettek virágaival ültessünk be, honnan a rossz műveletek dudvaít, burjánait szorgalmasan irtsuk, hogy lelkünk viragai erőteljesen fejlődve, annál kedvesebben illatozhassanak boldogságunkra s a jó Isten dicsőségére. Minden

jóban és rosszban a szünet nélküli előhaladás: az ember nyughatatlanságától származik. Szoktatás útján a jóra való hajlamunk minél fokozottabb: pályánkon annál több szépet és hasznost tudunk felmutatni, midőn lassankint állatiasságunkból kivetközvéen azokká leszünk, mire okvetetlenül hivatva vagyunk: valódi emberekké.

Fényképzésti száraz eljáráshoz hasonló az életünk. Minden jónak igerkező adatot összegyűjtünk ahhoz, hogy a természethez minél hűbb és szép művet tudhassunk előállítani gyorsan. Így teszünk lelkünk művelődésével is: a már nem élő és élő emberek szép tetteiből, mint méhecske a virágokból a mézet, gyűjtjük össze a szépségeket és jóságokat. Minél nagyobb szorgalmat fejtünk ki ebben: azok felfogására, éppen mint a legjobban előkészített száraz lap, annál érzékenyebbek vagyunk. De hogy mindkettőben boldogulhassunk: minden hiábavalóságról le kell mondanunk, s minden percünket csak szép és jó műveletekre kell fordítunk. Ezt mondhatjuk azután valódi önművelődésnek. És így élni vajjon nehéz feladat volna-e nekünk? Igaz, hogy a mostani szokásos társadalmi élettől elkülönítene, de nem az olyan szabású gyűlésektől vagy egyesületektől, melyek a közös jó gyarapítására alapítottak. Ilyen helyeken a magunk nézeteit a másokéival összevetve, óriásilag gyarapodunk. De erkölcsi-ségünket aláásó társaságoktól úgy kell őrizkednünk, mint a sor vasztó nagy melegtől vagy a fagyaló nagy hidegtől, melyek keblünk gyöngéd és nemes érzéseink szép virágait elpusztítván, keblünk kopár pusztává lesz, s korán elfásultakká, életuntakká válunk. Hagyjuk magunk fölött nevetni az olyan társaságokat, melyek eljárása bensőnk tiszta meggyőződésével nem egyezik meg; tekintsük azokat magunk felett elvonuló fergetegek gyanánt és vonuljunk lelkünk tiszta hajlékába, hol csendesen elmélkedve működünk, míg a romboló vihar elvonul, s a nap felettünk megint tisztán és jótévéleg árasztja szét sugarait. . . Mert a rossz nem tarthat mindig s végül a valódi jónak mégis csak diadalmaskodnia kell! . . . Ezek után t. olvasó jer velünk laboratoriumunkba!

Minden tekintetben teljesen megfelelő jó emulsiót „Heinrich“-féle gelatine-nal készíthetünk. Ez, a kereskedésekben kapható közönséges francia-félenél, nemcsak valamicskével keményebb tulajdonságú, hanem zsiradéktól mentes lévén, később a negatív-képeken kisebb-nagyobb átlátszó pecsétek nem lesznek.

Tehát Heinrich-féle gelatine-ból 6 grammot mérünk s kisdéd szeletekre vagdaljuk. Ezután vékony üvegpohárban 200 cubiccentimeter lepárolt vízbe $10\frac{1}{2}$ g. teljesen száraz és tiszta bromammoniumot feloldván, a felvagdalt gelatine-t beleteszszük s $\frac{1}{2}$ óráig ázni hagyjuk.

Egy másik, nagyobb főző üvegpohárban 300 ccm. lepárolt vízbe 30 g. H. gelatine-t ugyancsak kisdéd szeletekre vagdalunk s ezt is jól átázni félre teszszük.

Egy harmadik és negyedik kis üvegpohárba 50—50 ccm. lepárolt vizet töltünk s az egyikbe 16 g. tiszta légenysavas ezüstéleget oldunk fel.

E műveletek közben kisdéd, takaréék főző kemenczén egy lapos, mázos vasedényben s egy másik, hasonlólag mázos vafazékban a víz C. sz. $40-50^\circ$

hőig már felmelegítették. A lapos edényben levő meleg vízfürdőben oldjuk fel az ammoniakos és a másik már megázott tömeg gelatine-t is; ezután meleg vízben megáztatott s jól kifacsart tiszta és tömött fehér posztón vagy flanelen keresztül megsűrűvén, a tömeg gelatine-t gyenge meleg helyre félre tesszük; az ammoniakost pedig a fazékban levő vízben megmelegített, liter nagyságú, jól kimosott tintás kőpalaczkba töltjük, mely palaczkot előbb, hogy a hirtelen lehűtések közben el ne repedhessen, vastag spárgával tekerjük körül fenekétől egész a nyakáig. Most a feloldott ezüstsót megmelegítvén hozzá öntjük, s a poharácskát a másik poharácskában levő 50 ccm. megmelegített vízzel kiöblögetvén, szintén a palaczkba töltjük s miután tömött s elég lágy parafával bedugtuk, jól összerázzuk. Ekkor 20 ccm. töményesített szénsavas ammoniumot töltünk a palaczkba, jól bedugaszoljuk s egy perczig erősen összerázzván, a dugaszt ügyelettel és lassankint mozgatva vesszük ki, hogy a kifejlett gáz ne rohamosan, hanem csendesen illanhasson el. Ha a dugót egyszerre kibuznánk: könnyen megtörténhetnék, hogy a szénsavas gázzal az emulsióból is sok ki-bugyborékolhatna különösen akkor, ha az emulsió egyszerre túlságosan fölmelegítettet, vagy akkor is, ha a kimért szénsavas ammoniummal akármily kevés fel nem oldott részecske jutna is a palaczkba. Ha valamelyik ilyen oknál fogva, hasonló eset adná magát elő: igyekezzünk csendesen lehűtni, s a közben gyakran rázogassuk jól fel; azután megint csak fokozatosan hevítsük, míg végül a fazékban levő víz forrni indul. A tüzet ekkor lehetőleg úgy alkalmazzuk, hogy a víz legalább 20 perczig megszakadás nélkül forrhasson, miközben az emulsiós palaczkot minden öt perczben — hogy kezünk kiállhassa — össze rétélt kendővel kiemeljük s mindenkor egy percznyi ideig hevesen össze rázzuk. Ha így már elegendő ideig — 20-25 perczig — főztük az emulsiót, hirtelen elegendő jeges vízbe mártjuk, s abban oldalt tartva addig hagyjuk, míg heve vérünk melegségeig alá szállott, vagyis addig, míg csak gyenge meleg nem lesz. Ekkor kidugaszoljuk, s a megsűrűt s félre tett tömeg gelatine-oldatot bele töltvén, 2 perczig szakadatlanul jól össze rázzuk; s miután 5-6 perczig — hogy a rázással támadt hab elenyészhessék — gyenge meleg helyen állani hagyjuk: olyan tiszta és lapos porcellán edénybe töltjük fagyalásra, melyet előbb egy cseber hóba vagy törmelék jégbe fészkelünk. Itt az emulsió leg-főbb egy óra alatt már annyira megkeményedett, hogy — miután csontkés-sel feldaraboltuk — megtisztított ritkás spárga vásznon és hosszúkö, közönséges porcellán mosdótálban levő tiszta forrás vízbe csak meglehetősen nagy erővel lehet keresztül nyomnunk.

Most megfelelő nagyságú és megnedvesített spárgavasznat közönséges paraszt, kisdud és ritka szitába tesszünk, úgy hogy az minél kevesebb ránczot vetve zacskó alakban legyen, ezt a szitát azután 5 hectoliter tartalmazható üres faceber két füle mellé helyezett faléczre tesszük, mely fölött — csappal ellátott — szintén 5 hectoliter tiszta forrás vízzel telt cseber van, melynek csapja a szitától 15 cmeterrel áll följebb.

(Folyt. köv.)

Veress Ferencz.

Az igenleges (positív) kép jelentősége és készítése fényképészetünkben.

(Stürenburg dr. után.)

(Folytatás.)

A negativreproductióhoz, a legnehezebb processusok egyikéhez fényképészetünkben, többféle, részint egyszerű, részint pedig complicált methodus van ajánlat folytán használatban. Ezek lehetőleg alkalmazkodnak ugyan az előadott kezeléshez, ámde kivitelüknél sokkal több gondot kell fordítunk a munkához. A némely productionnál mutatkozó keménység és a finom félárnyékok tömegének megakadályozására jó hosszú ideig a pigmentprocessust tartották egyedül használható eljárásnak a negativok reproduálására. Ezt az eljárást azonban nem mindenkinek sikerül könnyen és használhatóan kivinni, noha gyakorlott kezekben ez is mindig jó, de legtöbbször lassan copirozható lévén, kiélégíthető eredményt nem ad. A fényképészek nagy száma, kik ilyen munkákkal foglalkoznak, arra nem fordított gondot, főleg azon okból, mert ezen processus segedelmével csak eredeti nagyságot lehet előállítani, ha nem az új, a pozitív szerint leveendő negativot akarjuk a camerába helyezni. A közönséges colloidium-processussal segíthetünk magunkon és a világítás, levétel stb. helyes alkalmazása mellett, az elővigyázati szabályok megtartásával, ez is jó eredményt ad. Lehet itt a chlorarany-erősítést is sikeresen alkalmazni. Az eredeti negativ szerint legelőször előállítandó negativ ezen esetben szintén chorezüst-collodium-copirprocessus segedelmével készül, és e szerint az új levétel. Ily módon szintén oly finom képekhez jutunk, mint ha mind a kettő a camerában készült volna.

Az emulsió-fényképészet, nevezetesen pedig a gelatine-emulsió föllépésével a negativ-reproductio kétségen kívül nagyobb lehetőséget nyert szép eredmény felmutatásához, különösen azóta, hogy Cowan kísérletet tett („Phot. News“, ápril, 1883.) s chlorezüst emulsiót alkalmazott hozzá, mely fokozhatja az érzékenységet, tehát a levételhez is segédkezet nyújt. Azt hihetnők, hogy a bromezüstlapok ezen célra jobb szolgálatot tehetnek, mivel ezeknek éppen olyan érzékenységet adhatunk. Csakhogy éppen a nagy érzékenység teszi azokat a célhoz kevésbé alkalmasakká, mint a chlorezüst-gelatine-emulsiós lapokat; ezek csekélyebb érzékenységűek és éppen e miatt lehet a helyes világítás tartamát, mint a copirozásnál, a camerában is nagyobb biztossággal eltalálni. Adom itt Cowan utasítását, melynél megjegyzendő, hogy ő, mint Eder, nem a meleg tonusra van tekintettel, hanem — mint alább kimutatjuk — a pozitívok különböző tonusát egymástól teljesen különböző fejlesztővel igyekszik elérni.

Az emulsió receptje következő:

Lemérünk Salétromsavas ezüstoxydot	60 g.
Chlornatriumot	30 ”
Gelatine-t (Heinrich-félét)	80 ”
Lepárolt vizet	990 ccm.

A salétromsavas ezüstoxydot 300 ccm. lepárolt vízben kell feloldani, azután a chlornatriumot 450 ccm. vízben és ezen oldatba 7.5 g. gelatine-t adunk. A hőmérsék, melylyel ezen oldatnak bírni kell, körülbelül 48° C. sz. Ez a két keverék összevegyítették s állandó keverés mellett még 40 csepp vizet adunk hozzá, mely 10% sósavat tartalmaz, és — mihelyt a chlorezüst alakulása bekövetkezik — a további 7.5 g. gelatine.

Ha ez feloldódott, az edény egy fazékba tétetik, melyben forró víz van és $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ óráig, vagy még tovább is főzetik, a kívánt érzékenységhöz mérve. Ekkor teszszük bele a többi, még hiányzó 250 ccm. vízbe a beáztatott gelatine-t, feloldjuk, megkocsonyásodni hagyjuk és az emulsiót szokott módon kimossuk.

Ezen lapok érzékenysége olyan, hogy borult napokon 5—10 mp. alatt lehet velük levételeket készitenünk a camerában. Mint fejlesztőt ajánlja Cowan a szokott vasoxalatot, továbbá a citromsavas vasoxalat-fejlesztőt Abneytől és Eder doctorét vaseitrattal. Ezen fejlesztők késleltetés nélkül alkalmazhatók. Cowan vizsgálódásaiból kitünik továbbá, hogy a chlornatriumnak, mint késleltetőnek használatánál ezen lapok fejlődése oly rendkívül lassan történik, hogy egy lap, mely a megszokott fejlesztővel késleltető nélkül 10 percet vesz igénybe az előidézéshez, egy ilyen pótlék szerint (0.06 g. Na Cl 30 ccm. fejlesztőhöz) 40 percnyi időt kíván, hogy eléggé elő legyen idézve. A copirozásnál a copirrámban megkívántató idő jóval rövidebb, úgy hogy gázfénynél 60 mp. elég. Ez a néhány adat eléggé mutatja, hogy ezek a lapok igen használhatók a levételhez.

Ily módon alkalmazzuk az üveg-positivokat is, melyek rendkívül finomsággal bírnak s a melyek a reproductióhoz nagyon alkalmasak. Ezeket oly erővel állíthatjuk elő, hogy azok a chlorezüst-emulsiós lapokra kielégítő erős negatívot adnak.

(Folyt. köv.)

Szabadon ford.: D—ó Dádé.

Speczialitások a javából.

(Második csoport).

Önök mindenféle csoportképeken török a fejöket, kedves szerkesztő úr, s látja, én, ki nem is vagyok fényképész, már a második csoportképét csináltam meg, az én speczialitásaimnak. Tudom, hogy ön ráismer mindegyikre, mert majd mindennap találkozik velök.

A hogy a nyáron egyik vasárnap ismét befészkeltem magamat a műterembe, hogy csoportképeimhez modelleket gyűjtsek, ugyancsak bőven akadtam valódi speczialitásokra.

Az első volt egy borbély legény. (Megjegyzendő, hogy a fényképezető publicum második, alsóbb osztályában vagyunk). Vékony volt, mint egy agár, haja költői göndör fürtökben fedte — bizonyynyal lángészt rejtő — kopo-

nyáját. Néha-néha akkorákat sohajtott, mint egy kárvaltott cigány. Nyilván szerelmes volt, a mi tudvalevőleg a borbély legényeknek obligát mellékfoglalkozása.

— Fényképész úr, legyen szíves engem lefényképezni. De ne így, a hogy vagyok, ne ily hétköznapias, közönséges alakban; hanem legyen alakom magasztos, költői. Vegyen le engem úgy, a mint Szappó (!) lanttal kezében, a megcsalt szerelem keservével szívében a titányi szikláról a Balatonba ugrik...

— De uram, hiszen Sapphó görög nő volt, tehát nem gondolnám, hogy Uraságod Tihanyban. . . .

— Eh, hogy lett volna nő, ön az üzlet embere s nem jártas a költészetben. De hagyjuk ezt! Vegyen le hát ön úgy, mint Virgiliust, a mint a keresztes vitézeket (!) buzdítja harci dalával és sarkantuival (!) veri hozzá a toborzót (!!) . . .

— Ön tehát költői alaknak akar a fényképen feltűnni? Talán jó volna nem venni semmi modellt, hanem csak úgy állani a gép elé, a hogy a költőket általában jelképezni szokták. Bő palásttal, babérkoszorúval fejen, lanttal kezében. . . .

— Igen, igen, így lesz jó. De hol veszünk bő palástot, babérboszorút, lantot? . . .

— Bizony ezekkel én nem rendelkezem. Palástom nincs, csak téli kabátom, hacsak ez a plaid.

— Pompás! Ide vele! És a költő magára ölté a plaid-et, körültekerte vele magát (körülérté vagy hatszor), hogy úgy nézett ki, mint egy besavanyított . . . vagy mit is beszélék! behalzsamozott, papiruszszal körülesavart mumia.

— Hát a babérboszorú fejemre?

— Bizony azzal sem rendelkezem. Érdemeim még nem akkorák, hogy ilyen illesztettek volna fejemre.

A költő, ki nem érté el a célzást, türelmetlenül tekintett körül. Az udvaron levő hársfa lombjai bizalmasan integettek feléje.

— Megvan! kiáltá. Tépien ön pár levelet arról a fáról s azokat illesztük homlokomra elül. Hátnál úgy sem látszik.

Megtörtént. A hársfalevelek, vagyis a babérboszorú, homlokára ragasztattak gummiarabicummal.

— No még csak a lant hiányzik. Ez sincs?

— Bizony nem szolgálhatok. Nem mesterségem a lant pöngetése, látogatóimnak pedig eddig még soha sem volt rá szükségök.

— Már pedig ezt okvetetlen kell keritenünk. E nélkül nem teljes a kép.

— Teljes lesz biz az, a nélkül is, gondoltam magamban, de hallgattam.

E perczen egy kis fényképész-sarjadék (a jövő század „Fényk. Lapja”-nak leendő szerkesztője) dugta be a fejét az ajtón, éktelenül nyegtetve egy rozszant harmonikát.

A költő arca hirtelen folderült.

— Hah! Mit gondol uram, nem jó volna, ha lant helyett e harmonikát tartanám a kezemben?

— Ha gondolja uraságod, én nem bánom.

— Jól van. Hiszen a harmonika úgy is költői hangszer, oly művészi. Ide vele!

A jövő zenésze holmi czukrocscák által ellágyítva, odaadta a modern lantot. A költő körmei közé fogta s ezzel készen volt az allegoria.

Én a nyelvemet harapdáltam el a rettenetes elfojtott nevetéstül, a mint a költő a gép elé állt, plaid-dél körülcsavarva, homlokán egy pár lézengő hárs-falevéllél s a körmei közt egy harmonikával.

De ők komolyan vették s a levétel megtörtént.

— Mit gondol uram, sikerült lesz-e fényképem.

— Azt hiszem, hogy igen nagy hatást fog kelteni mindenfelé.

A költő e biztatására nyugodtan, boldogan eltávozott, hogy átadja a kilincset egy karavánnak, mely utána a műterembe özönlött.

Valami rőfös kiskereskedő lehetett a vezér, kövér feleségét vezetve a karján s huztak magok után egy egész gléda gyereket, a kik a kedves szülők ruháiba fogózkodtak. Első tekintetre számukat 6-ra tettem, később láttam csak, hogy 9-en vannak. Rettenetesen föl voltak cziczomázva mind s első megtekintésre látható volt, hogy azon vallásfelekezet hívei ők, melyhez Krisztus urunk is tartozott, mielőtt a Jordán hajjai érinték szent fejét.

— Alászolgája! mondá a kövér hölgy.

— Alászolgája!

— A fényképész urral ohajtunk beszélni.

— Szolgáltatjukra állok.

— Legyen szíves ön lefényképezni bennünket, az egész családot egy képen.

— Igen szívesen. Hogy ohajtanak Nagysádtok elhelyezkedni?

No, ez volt a bökkenő!

Az asszony azt akarta, hogy — a hű házasságok szeretetét és ragaszkodását jelzendő, egy széken üljenek ketten. (Pedig neki magának is kevés volt egy szék!) A gyermekek pedig üljenek a földön, a szék körül. A férfi pedig azt akarta, hogy ketten üljenek három széken (úgy látszik, hogy ő benne nem lobog oly magas lánggal a hitestársi ragaszkodás, mert jól esik neki, ha csak egy szék választja is el a feleségétől), a gyermekek pedig összefogózkodva a hátuk mögött üljenek egy padon.

Ezen a vitás kérdésen azután csunyául összevesztek, épülésére a gyerekseregnek, kényelmetlenségére a fényképésznek, nagy gyönyörűségemre és mulatságomra nekem.

— Igazán te semmit sem teszesz meg a kedvemért, én valóságos rab-szolgád vagyok, sipítá a delnő férjéhez.

— Inkább te nem akarod engedni, hogy az én akaratom is megvalósuljon, ha csak ritkán is. Mondá a férfi, elszántan az eléje dobott keztyű fölvevására.

— Hát nem a te akaratodra történt az is, hogy a legkisebb fiamat lezignek neveztük el, pedig én Holofernesnek akartam nevezni?

— Hát nem te addad a többi 8 gyermeknek a nevét, mindig más, mint a mit én akartam?

— Nem igaz!

— De igenis igaz!

— Hazudsz!

— Te hazudsz!

— Mit? én hazudok? ilyen mersz te a szemembe mondani? No várj, majd megpuhítlak!

Nem sok kellett volna, hogy a harcias delnő ott előttünk „megpuhítsa“ a férjét, a mi, ennek vékony konstrukciójára való tekintettel, bizony aligha be nem következett volna.

A szerkesztő úr azonban sietett interveniálni s a csoportképre vonatkozólag bolmi közvetítő indítványt tett.

— Nem! mondá a haragos delnő, nem fogom magam egy ilyen férfival egy képen lefényképeztetni. Inkább soha, mint ezzel. Alászolgája!

A férfi — szegény — mit tehetett egyebet, mint összeszedte a gyerekgledát s azt utána kommandirozta a délczegen ellejtett amazonnak.

— No, kap ez szegény odahaza! Gondoltam magamban. Nem szeretnék a bőrében lenni.

De már elég ennyi specialitás egyszerre, mert utóbb még a sok fátul nem látjuk meg az erdőt.

Hagyjunk máskorra is!

Áspis.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A phototypographia.

Fényképészetünk ez ága igen nevezetes és hasznos lévén, szorgalmas tanulást igényel, hogy hazánkban is a többi fényképészeti eljárás szerint minél gyorsabban kifejlődhessék. Most tehát helyén látjuk lapunknak ez évi I. számában tett abbéli ígretünk beváltását, hogy az ide vágó legalkalmasabb eljárásokat kiszemelvén, közöljük t. olvasóinkkal.

Az úgynevezett „Heligraphia“ útján e körül már a negyvenes évek elején tett kísérletet az öreg Niepce, utána Talbot, a fiatalabb Niepce, Bequerel, Poitevin s a két Kossuth festvér. Husz év telt el, miközben többféle kísérlet közül a sötét chaosból három életrevaló eljárás sugárzott ki napfényként s fényképészetünkkel az ipar és tudományok szélesen kiterjedő mezejét világította be: öveglapról a „fénykép-üvegyomat,“ rézlapról a „fénykép-réznyomat,“ kőlapról a „fénykép-kőnyomat.“ Az elsőnek Tessie du Methey és Marechal után Albert adott legnagyobb lendületet; a másodiknak Poitevin, Pretsch, Cópil és társa után Klicó, a harmadiknak szintén Poitevin és többek után Husnik. Célunktól azonban messze el kellene térnünk, ha mind azok nevét kellene leírnunk, kik e téren a közjó érdekében fáradhatatlan munkájukkal maguknak mindig megmaradó érdemeket szereztek.

Ezek után ismét csaknem tíz év telt el, midőn 1878-ban Husnik Jakab

tanár Prágában „Heliographie“ cz. munkáját közrebocsátotta, mely munka értékére nézve ritkítja párját. Ez a munka minden addig ismert tyikus eljárást osztályozva foglal magában és meglehetősen őszintén ad elő, kivéven egyet, t. i. azt az eljárást, mely a bécsi udv. és állami nyomdái levén, e szerint csak egy kitűnő szépen készített képet mellékel a többihez.

Husnik J. tanár művében kétféle typographiai eljárást közöl; az egyik vonalozott vagy szemcsés árnyéklatú, tehát aczél-, réz-, vagy fametszvényű képek másolására való; a másik természetéről levett fénykép-negativok után készíthetőkről szól. Az első szerint, módosítva, teljesen kielégítő eredményhez lehet jutnunk; a másodikkal, kissé szövevényes levén, már nehezebben lehet boldogulnunk. Lássuk tehát először is az első.

Ehhez az eljáráshoz, valamint a következőkhöz is, a legfinomabb és keményféle gelatine szükséges: a schweiczi és Winterthur-féle teljesen megfelel e czélnak, melyből 6 részt 50 r. lepárolt vízben, 1 r. kétfestsavas ammonium 30 r. vízben feloldván, a kettőt összeelegyítjük s tömött tiszta flanelon megszűrven, a metagelatine készen van. Minthogy ez az oldat 2—3 napnál tovább nem áll meg: a szükség szerint mindig újat kell készítenünk. Minthogy a meleg itt is reducálólag hat a chromra, tehát az oldatok összeelegyítése után óvakodjunk azt C. sz. 40°-nál nagyobb hőnek kitenni, mert ekkor a gelatine érzékenységének kevesbülésével később oldhatósága, tehát feldagadása is kisebbedik, már pedig műveletünk sikere főként ez utóbbi tulajdonságától függ.

Megszürése után az oldattal tüstént huzhatunk be tisztára megtakarított és gyengén megmelegített tükörsíma üveglapot, melyen az oldat 1½ vagy 2 m. méter vastagon legyen; ekkor vízirányosan helyezett márvány-, vas-, vagy üveglapra teszszük, hogy egyenletes elterjedése után meghegedhessék. Így kívánt mennyiségű lapokat huzván be, olyan léghuzamos szárító szekrénybe állítjuk fel egymástól 5 cm. távolságra, hol legföljebb C. sz. 30° meleg áramlatban minél gyorsabban megszáradhassanak. Minél későbbre száradnak ki a lapok, kísérletünk annál kétesebb s megfordítva annál biztosabb; a kiszáradott lapok egyenletesek, szárazak és kellő hőmérsék mellett huzamos ideig eltarthatók. A tulságos sok idő, 48 órán túl való, száradás alatt a gelatine, ha nem elegendő kemény tulajdonságú, nemcsak bomlást szenvedhet, hanem a chromsó a rétegből ki is jeczedhetik s ekkor a lapok teljesen használhatatlanokká válnak. A jól kiszáradott rétegnek a lapon teljesen egyenletes szép simának és nem szemcsésnek kell lenni. Ilyet akkor szokott kapni, ha a lap a meghatározottnál sokkal magasabb, C. sz. 40—50°-kú hőnek van kitéve, mint a „fényképnymat“-eljárásnál szokás. Ha a gelatine teljesen megfelelő jó tulajdonságú, vagyis elég tömött s mégis könnyen oldható: a kijegeczesedés 48 óra alatt sem fordulhat elő. Itt az a t. olvasó, a ki sem pigment-, sem fényképnymat-eljárással nem foglalkozott, azt jegyezhetné meg, hogy a kijegeczesedés kikertülése végett kevesebb chromsót kell adni az oldathoz! Úgyde a gelatine-réteg akkor nem lehet eléggé érzékeny arra, hogy kívánt minőségűleg átdolgozott finom képet adhasson. Hogy tehát a chromsónak a gelatine-hoz kevesebb vagy több vegyítése

a réteg kisebb-nagyobb érzékenységére van: ezt tudunk nagyon hasznos, mivel igen merev, tehát kemény negatív-képhez több chromsó tartalmú gelatine-bőrözetet alkalmazhatunk s megfordítva.

Mielőtt a teljesen kiszáradt lapot negatív alatt a világosságra tennénk, néhány szóval a negatív-kép minőségéről kell megemlékeznünk.

Némely gyakorlott egyén azt tartja, hogy ez eljáráshoz teljesen kielégítő minőségű negatív-képet csakis nedves eljárással lehet készíteni, mert — úgy mond — a collodiumot a körülmények szerint több vagy kevesebb jodtartalmúvá tehetjük s az ezüst-fürdőt tetszés szerintileg lehet savanyítani olyan negatív előállítására, melyen a világos részek átláthatatlan feketék, a sötét részek pedig legkisebb árnyékat nélkül teljesen átlátszók lehessenek. A kik ezt állítják, nagyon tévednek, mert száraz eljárással is hasonló minőségű negatívokat éppen olyan könnyen, sőt talán könnyebben is lehet előállítanunk. Itt ezüst fürdő nem lévén, ennek gyakori szeszélyeinek kitéve nem vagyunk; ezenkívül a bromezüst gelatine-hoz éppen úgy adhatunk tetszes szerinti mennyiségű jodsót, mint a collodiumhoz, mely mindig változás alá van vetve, holott az emulsiós lap mérsékelt száraz légben mindvégig azt a tulajdonságát tartja meg, melyet körülmények szerint eleinte adtunk meg neki.

Ez eljáráshoz — s a következőkhöz is — tehát nem olyan érzékeny emulsió szükséges, mint a rendes arczképezéshez. Az ilyent füllesztéssel sokkal könnyebben állíthatjuk elő, mint főzéssel, és pedig Audrától módosított Henderson eljárása szerint:

Lepárolt víz	200 ccm.
Bromammonium	20 g.
Lágy gelatine	4 g.

Rendes úton feloldandó s miután valamennyire kihült, az alábbi folyadékot teszszük hozzá kevesenkint:

Erős ammoniak	15 cm.
Lepárolt víz	50 "
Alkohol	50 "

Ezután a következő ezüstoldatot adjuk hozzá a rendes módon:

Lepárolt víz	100 cm.
Ezüstsó	30 g.

Az emulsiót így C. sz. 30° meleg víz fürdőben 24 óráig hagyjuk állani, azután 20 g. Heinrich-féle gelatine-t teszünk hozzá, melyet előbb lepárolt vízben megáztatunk és miután ez benne feloldódott, fagyalásra edénybe töltjük. Rendes kimosása után még 30 g. — lepárolt vízben áztatott — gelatine-t adván hozzá, feloldjuk, megszűrjük s lapokat huzunk be vele.

Ez az emulsió így Varnerke sensitometerjén 17—18°-kú érzékenységet mutat; ha pedig a meleg vízben való füllesztést kihagyjuk s 24 óráig félreteszszük: 12—14°-ot mutat s így kitzűött czélunknak teljesen megfelelő negatív-képet állíthatunk elő vele, a nélkül hogy az emulsióhoz valamelyik jodsavból hozzá adtunk volna, melylyel — a mint tudjuk — nem hogy nyernénk, sőt

vesztenénk, mert a negatívok rögzítése sokkal hosszabb ideig tart, mint különben. Azonban korántse higgyük azt, mintha a főtebbinél sokkal érzékenyebb száraz lapokra kívánt minőségű (contrast) negatívokat nem lehetne készítenünk; lehet és pedig könnyen lehet, ha a túl nem világított lap előidézésében teljesen jártasak vagyunk; föltéve, hogy a lap rétege elegendő vastagságú. Ellenkező esetben kívánt tömörségű negatívot fátýolosság nélkül teljes lehetetlen előállítanunk. Már pedig — a mint már főtebb is megjegyeztük, — ez eljáráshoz minden legkisebb fátýolosság nélküli tisztán átlátszó negatívokra van szükség, különben a róluk később készült matrice-ok világos részei nem lehetnek eléggé kiemelkedettek, hogy róluk a könyvsajtóba megfelelő tiszta nyomatok másolódhassanak.

Tegyük fel, hogy egy fa-, réz-, vagy aczélmetszvényű képet kell másolnunk bizonyos nagyságban. Mindenek előtt arra kell ügyelnünk, hogy a mintaképet lehető legteljesebb világításba úgy helyezzük applanat-tárgylencsájú gépünk ele, hogy ezzel az teljes egyenletességben lehessen. Minél tisztább világításban van a mintakép, a róla készült negatív annál élesebb és élénkebb. E szerint óvakodjunk föltte kis diaphragmát alkalmazni, melyet ha — a kép minősége szerint — ki nem kerülhetnénk, a minta világítására közvetlenül a nap sugrát használjuk.

(Folyt. köv.)

Veress Ferencz.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Budapesti levelek.*)

IV.

[A „fényképész ifjuság önképző- és segély-egylet“ének megalakulása. — Egyleti estély. — Néhány szó a német collegákhoz.]

A „fényképész ifjuság önképző- és segély egylete“ f. év márczius hó 26-kán 80 lelkes tag részvételével megalakult! Kimondhatatlan örömmel és bizalommal nézünk az ifjuság ezen egyesületének jövője elé, mely kívatva van nemcsak az ifjuság, hanem a főnök urak érdekeit is előmozdítani; és végre hozzá foghat fontos feladatához: minket magyarokat is egy központ felé vezérelve, egymásnak a közös munkálkodással hasznára lehetni. Hogy mily rég érezzük egy ily egyesület hiányát, azt mindnyájan tudjuk; s ennek egető szükségét hányszor hangoztatták már e lapok! s mégis mi az, hogy mindennek daczára most évek multával is az ifjuságnak kellett a szövétneket felragadni, kijelölni a haladás útját, megvilágítva a célt, mely egyedüli eszköz a boldogulás elérésére? Avagy a főnök uraknak erre nincs szükségök? Ők, ha már beszerezték a szükséges kellekeket s üzletet nyitottak, ezzel minden céljokat elérve látják?

*) E tartalmas levél első része, sajnálatunkra, mult számunkra oly későn érkezett, hogy lehetetlen volt közölni.

Szerk.

Alig hiszem! A mai világban a munka- és összetartásra mindnyájunknak szüksége van, mert csak ez mutathat fel szépet és hasznost; s a legnagyobb urnak is dolgozni kell éppen úgy, mint a szegénynek. Hála az égnek, a budapesti fényképész főnök urak ezt valóban megértették, s az ifjúság nemes törekvését mindnyájan forrón, igazán pártolják.

Az egyesület, melynek élére Kozmata Ferencz udvari fényképész úr választatott disz-elnökül, következőleg alakult meg: I. elnök: Forché Román, II. elnök: Pentl Lajos; titkár: Csonka Géza; pénztáros: Riskó János; ellenőr: Csonka Albert; könyvtáros: Geiszter Jenő. Ezekon kívül 10 választmányi s 2 póttag választott és pedig: Gállfy István, Márton Miklós, Feoler Ferencz, Funk Antal, Fleck Rezső, Gortva Antal, Markovits Gyula, Kiss József, Niklay János, Joachim Béla, Szabó Benő és Jelfy Gyula.

Ugyanezen közgyűlés kimondotta, hogy ha bár az „alapszabályok“ a felsőbb forumtól még nem jöttek is vissza, mindazon által, tekintve a sürgős körülményeket, az egyesület április 1-én megkezdte tényleges működését, s így beiratkozásokat az egyesület titkára Csonka Géza (Kristóf-tér 3-ik szám a.) máris elfogad, úgy a vidékről levél útján, mint helyből. Tehát addig is, míg az erre vonatkozó felhívásokat a t. fényképész főnök urak és segéd társaink megkapnák, melyben az egyesület célja stb. körvonalozva lesz, mit e lapok február száma ugyan már tett is, mindnyája érdekében kérjük, siessenek minél előbb a lobogó alá sorakozni, mely követőit a művelődés és közjó biztos diadalára fogja vezérelni. A beiratás díja 1 forint; havi rendes tagsági díj: helybelieknek 60, vidékieknek 40 krajczár; pártoló tagok évenként legalább is a r. tagok évi díjának megfelelő összeget fizetik; alapító tagsági díj: egyszer-mindenkorra 50 forint, mely összeget az illetők egy év alatt havi részletekben is törleszthetnek. A mint e számokból is kitűnik, az egyesület nagyon szerény áldozatot kíván a tagoktól, részben, mert alkalmat kíván adni minden jóra törekvő kartársnak, hogy az egyesület tagjává lehessen, s másrészt, mert nem annyira az anyagi, mint szellemi érdekek előmozdítását tűzte ki feladatául.

E tekintetben már is igen szép jelt adott, a mennyiben egy igen sikerült estélyt rendezett a tagok részére, melyben közreműködtek: Pentl Lajos, Gortva Antal, Jelfy Gyula, Kiss József és Weiss Sándor urak. Dicséretére legyen mondván a fáradozóknak, helyöket mindnyájan fényesen betöltötték, de különösen tetszést aratott Gortva Antal a „Fényképészet aethetikájáról“ irt mély értelmet tanúsító felolvasásával, továbbá Jelfy Gyula művészies színvonalra emelkedett s többször megújrázott szaválataival. Ily hasznos célú estélyeket az egyesület havonként legalább is egyszer fog tartani, s a rendezőség gondoskodni fog, hogy közreműködésre ne csak a helybeli, hanem a vidéki értelmes főnök urak részvétét is megnyerje. Hiszszük is, hogy az ügy iránti előszereletből nem is fogják ezt megtagadni.

És most még egy néhány szavunk van egy némely német collegánkhoz. Sajnosan tapasztaltuk, hogy minél közelebb jutunk kijelölt célunk felé, annál inkább feltűnik egy idegenszerű áramlat, mely úgy látszik, azt tűzte ki magá-

nak feladatul, hogy az egyetértést közöttünk megzavarja, hogy itt ott már beszélnek is. Mi ugyan kevés hitelt adunk ennek, de úgy halljuk, hogy Budapesten egy fiók-egyesületet akarnak alakítani, melynek, természetesen, központja Bécs lenne. Mint föntebb is hangoztattuk ennek kevés hitelt adunk, mert 100 Budapesten működő fényképészegéd között alig van 15–20 idegen ajkú, s ezek jobb része is egyesületünk iránt éppen oly lelkesedéssel van, mint bármelyikünk a tiszta magyar ajkúak közül; mindazonáltal, minthogy egyesületünk hivatalos nyelve tisztán magyarnak lett kimondva, tudjuk, hogy némelyeknek ez nem tetszik, s így e hir ha nem is teljesen igaz, de nem is éppen alaptalan. Tehát ezeknek kívánjuk megmondani, hogy gondolják meg jól, mit tesznek, a többség mi magyarok vagyunk, ne kívánják, hogy mi alkalmazkodjunk hozzájuk; ne kívánják, hogy Magyarországon mi magyarok néhány kedvéért germanizáljunk! A bécsiek úgy is már azzal dicsekednek szaklapjaikban, hogy egyesületünk alakítására az eszme tőlük indult ki s az alapszabályainkat az óvéikből vettük át „kevés változtatással.” Ez pedig teljesen valótlan.

Mi budapesti német ajkú collegáinktól rosszat nem várunk s újlag is figyelmeztetjük őket, hogy a zavargás helyett inkább fogjanak kezét velünk, hogy annál sikeresebben munkálkodhassunk a közjó előmozdítása érdekében, melynek sikerét úgy is egyaránt velünk élvezhetik.

És most azon reményben végezzük sorainkat, hogy a felmerült differenciákat ők maguk igyekezni fognak saját érdekekben kiegyenlíteni; mit előbb-utóbb úgy is meg kell tenniök.

Tehát békesség és egyetértés!

*

A budapesti orsz. kiállításból.

A budapesti országos kiállítás XIX. szakosztályában vannak hazai fényképészeink meglepő csinnal készített fényképei. Eddigelé összesen 31 kiállítót számítottunk s ezek között 10 budapesti s 21 vidéki van.

A fővárosból itt látjuk: Koller Károly és Kozmata Ferencz udvari fényképészeket; továbbá Goszleth István, Strelisky Lipót, May Manó, Klösz György, Ellinger Illés, Ellinger Ede, Kalmár Péter, Weinwurm Antal jeles fényképészeket. Továbbá: Divald K. Eperjes, Ravasz I. Arad, Knirsch A. Temesvár, Zureich K. Miskolcz, Kossak A. Temesvár, Knebel F. Szombathely, Podleszny N. Kassa, Fiegler Gy. N.-Kanizza, Kemény I. S.-Ujhely, Szinay J. Miskolcz, Carposiv J. Fiume, Zelesnyi K. Pécs, Asbóth K. N.-Szében, Letzter L. Szeged, Fekete S. Nagy-Várad, Klement N. Brassó, Lojanek N. Nagy-Várad, Rupprecht M. Sopron, Moller L. Esztergom, Egei I. Debreczen, Stern N. Trencsénből.

Habár a számra talán nem is, de az izléses és változatosan kiállított munkákra méltán büszkék lehetünk; s addig is, míg részletezésbe bocsátkozni időnk engedni fogja: a következők neveit adjuk, kik áldozatot s fáradságot nem kímélve legsikerültebben állítottak ki.

Koller ez alkalommal is mindnyájunk elismerését nyerte meg, gyönyörű chromo, de különösen rendkívül jól készített pigment nagyításával, melyeknek eredetijeit ha nem láttuk volna, bizony nem is tudnánk, hogy nagyítások.

Sikerült arcképeket állítottak ki: Kozmata F. udvari fényképész, Goszleth J., Strelisky L., May M., kik közül újra Strelisky L. aquarel képei tetszenek, mint újdonság. Megemlítendő még Kalmár P. costume-képei, Klösz Gy. phototypiai és chemigraphiai; valamint Ellinger J. zinkografiai chlichéi.

A vidékről feltűntek: Divald K. tájkép- és országszerte ismert fénynyomatai, Knebel és Rupprecht életképei, ez utóbbi igen szépen sikerült pillanat levételeket is állított ki, továbbá Kossak A. linographiai és életképei, Ravasz J., Fekete S. és Letzter L. arckép-levételei, s ez utóbbi czég ügyes vezetőjétől Keglovits úrtól kiállított chromok közül van két sikerült példány, mely volt mes-terének Kollernek is dicséretére való.

Külömben valamennyi kiállító megérdemli az elismerést, mert különösen a vidékről — az itt fel nem említettek is — meglepő szép productumokkal gazdagítják a kiállítást, mi mindenesetre mindnyájoknak dicséretére válik.

Sajnos azonban, hogy e szép számmal kiállított képek valódi hecseből sokat von le ama körülmény, hogy egy része nagyon kedvezőtlenül világítva s túlságosan össze van halmozva; kivált némely helyen elannyira, hogy a re-touché-t s a képek finomabb színet, árnyalatait megítélnünk teljes lehetetlen.

Két héttel ezelőtt történt is emiatt panasz egy budapesti napilapban, de mivel talán már késő volt, vagy egyéb ok miatt, eredménytelenül elhangzott, mint szó a pusztában. . . .

A következő alkalommal többet.

Cs. G.

VEGYESEK.

A Budapesten alakult s fensőbb helyről megerősítésre váró „fényképész ifjak önképző- és segély-egylet“-e t. titkárától következő tartalmú levelet kapott lapunk szerkesztője:

T. szerkesztő ur!

Mint egyesületünk titkárja van szerencsém a t. szerk. úrnak választmányunk nevében tudtára adni, hogy fiatal egyletünk méltányolván a t. sz. úr kiváló érdemeit, első kötelességének látta önt tiszteletbeli tagul megválasztani. De mivel a hivatalos okmányok stb. birtokában még nem vagyunk, tehát csak e „Jegyzőkönyvi kivonat“-ot van szerencsém most beküldeni; mitután úgy magam, mint egyesületünk nevében kérem a t. szerk. urat tőlünk e csekély, de igaz szívből eredt megtiszteltetést elfogadni méltóztassék stb.

A „Jegyzőkönyvi kivonat“ így szól:

A „fényképész ifjak önképző- és segély-egylet“-e folyó hó 16-dikán tartott választmányi ülésén:

Veress Ferencz fényképész urat, a „Fényk. Lapok“ szerkesztőjét több oldalú érdemeinek elismerése jeléül tiszteletbeli tagul megválasztotta.

Budapesten, 1885. április hó 16-kán.

Csonka Geyza,
titkár.

Forche Roman,
elnök.

Szerkesztőnk erre így válaszolt: A budapesti „Fényképész ifjak önképző- és segély-egylet“-ének mély tisztelettel!

Nagyon tisztelt elnök úr és titkár úr!

Kiválóan szép fényképészetünk terén 33 éven keresztül erényedetlen működéséért, hogy nagyra törekvő, becses egyesületük tiszteletbeli tagjával megválasztani voltak szívesek: erkölcsi kitüntetésben részesítvén nagyon megjutalmaztak; fogadják érte őszintén érző szívemből eredő mély köszönetemet.

Ama fény, mely jótevő lelkükből — tiszteletbeli tagul választással — kisugárzott: legnagyobb világot a kegyetek — állásához, hivatásához méltó — műveltségére vet. . . . Büszkévé tevének magukra és magamra egyaránt. Midőn egy jóra való testület valakit tiszteletből magához föl emel: egyszersmind magát is még magasabbra emeli föl még akkor is: ha a fölemelt nem is volna egészen méltó arra.

Maholnap egyesületük lobogóját bontják ki önök uraim, hogy édes hazánkban mind azok melléje sorakozhassanak, kik megértették s megértik időnk buzdító szavát. Előre, előre haladni tanulva előre! alkotni jót és maradandó szépeket a jövő kor emlékére előre!

Közmunta gyanánt az anyagokat összehordani én is igyekezni fogok, hogy alkotásaik minél szebb és maradandóbb lehessen.

Kolozsvárt, 26/IV. 1885.

Őszinte tisztelőjük:

Veress Ferencz.

Tisztelettel kérjük mindazon olvasóinkat, kiknek előfizetése lejárt, szíveskedjenek azt megújítani, mert a lap küldését a jövő számtól kezdve megszüntetjük. — Ez évben megjelent számainkból még több példánnyal rendelkezünk, előfizetéseket tehát januártól kezdve elfogadunk.

A fényk. ifjak önképző és segély-egylete titkára t. Csonka Géza úr arról ad tudósítást, hogy jóra törekedő egyletük választmánya t. Koller Károlyt és Goszleth Istvánt az egylet tiszteletbeli tagjává választotta meg, éljenek! A közös jó elérésére vállelve igyekezzenek.

A budapesti fényképész ifjak egyesületének titkársága a napokban küldötte szét felszólításait a hazai fényképészekhez, az egyesületbe leendő belépés vagy annak pártolása végett.

Kiállításunkon feltűnő szép „Linographiá“-k készítőjét Kossak urat azoknak ajánljuk figyelmébe, kik „Linographiát“ akarnak készíttetni. Kossak fényk. úr Temesvárt lakik, s az egyedüli, ki olyan műveket állít elő; melynél fogva nem vagyunk kénytelenek ilyen művekért is külföldre küldeni pénzünket. Ezen kívül bárminemű nagyításokat is készít.

A budapesti főkapitányság az összes magyarországi elsőfokú politikai hatóságokat az iránt kereste meg, hogy az általuk ismert zsebmetszők és egyéb tolvajok fotografiáját megküldjék, hogy a kiállítás alatt a köz- és vagyonbiztonság minél jobban megóvható legyen.

Hymen Ifj. Divald Károly iglói fényképész úr, hasonnevű eperjesi derék fényképészünk fia, közelebből tartotta esküvőjét Kiss Paula kisasszonnyal Lőcsén. Áldás kísérje a szívből kötött frigyét!

Jelen számunkhoz mellékelte, szép és jó munkáiról eléggé ismert, Wrabetz Károly hirdetésére figyelmeztetjük a t. olvasót.

A SZERKESZTŐ IZENETEI.

Bpest. Nagyon köszönjük a folytatólagosan küldött kis czikkecskét, amde a kritikai rovatot még most nem nyithatjuk meg oly alakban, mint ön hiszi. Erre alapos okaink vannak. Lapunk érdekében tett szíves fáradozásáért szintén fogadják köszönetünket.

H—s J. Izsv. Hitelben csak azoknak szoktunk lapot küldeni, kik régi híveink s utólagosan pontosan fizettek. B—k nem hitelben járhatja közlönyünket.

Dil. Jó hosszúra fog nyúlni, mert valószínűleg csak a jövő évben fejeződik be. Különben is keveset közölhetünk belőle.

G. L. Bp. Lapunk IV. száma másodszor is elment—az első híhetőleg eltévedt.

R. M. Sopr. Hogy lapunkat tovább is pártolni fogja: teljesen meg valánk győződve; üdvözlünk mellett köszönetet mondunk s szépen sikerült képeihez a kiállításon szerencsét s a legelső kitüntetést kívánjuk, melynek meg kell lenni, mert az igyekezet jutalom nélkül soha sem maradhat.

Cs. G. bpesti levelezőnknek üdv és jó kívánat. Szavának emberül megfelelő, tudósításait a kitűzött időben pontosan megkaptuk s a jelen szám hozza is. Áldozatkészségeért, jó irányú buzgalmaért, fogadja legmélyebb köszönetünket. Kiállításunkról megkezdett tudósítása bírálata részrehajlatlanságánál fogva igazságos; ezért kétszerte inkább érdeklődvén, óhajtván várjuk folytatását. Hogy a kiállítás megtekintésére mi is elmehetünk-e? még nem tudjuk, változó körülményeinktől függ. — K. úr nem előfizetőnk. — Hogy R. úr újabban az leve, szívből örvendünk. Levélben bővebben.

Sch. J. M. Becses levelében minden szó lapunk pártolása mellett bizonyít, nagyon köszönjük. Lapunk körüli helyzetünkről való fölfogását helyeseltük, de lapunk méltósága, komolyan kimért iránya nem engedi közölnünk. Közleményeinkkel meg a megérdemletteket sem illő sérténünk. A mi kedvednek tetszik, hogy lapunkat „mindenben jó indulattal egyesült szeretet lengi át” — ezzel igyekeztünk legyőzni legnagyobb ellenségeinket: az átkos közönyt a megrögzött tudatlanságot, a hiábavaló fölfuvalkodást s a röstséget. Előpályánkon lapunk mindenben gyakorlati eljárásokkal igyekezik oktatni, de ezek mellett — a tiszta erkölcsös étellel összeforrt — hazánk hő szeretetére is int; mely nélkül lehetünk ugyan jó fényképészek, de, a mi fő, hivatásunk szerint, valódi emberek soha.

INGYEN-ROVAT.

Egy — maga erején levételeket is készíteni tudó — **Retoucheur** állandó alkalmazást nyerhet Czetz Mártonné úrnónél Bpstenen, VIII., József-utca 10. sz. alatt. — **Gyakorlott retoucheur**, ki levételt is végez, alkalmazást kaphat próbamunkák és arckép beküldése után Fekete S. fényk. úrnál N.-Váradon. — **A kinek** egy 6" objectívhez való nagy kamarája — 1-2 kazettával — volna eladó mérsékelt áron: közölje Vörös K. fényk. úrral B.-Csabában.

HIRDETÉSEK.

EISENSCHIML & WACHTL

fényképészeti cikkek gyára és raktára, litographiai készlete és könyvműdjája

Bécsben (I. Himmelfortgasse 24.)

➤ Egészen új! ➤

„Sensibilisator“ D. Wilkenstől Londonban. Ez fokozza a különböző gyárban készült emulsiós lemezek érzékenységet, úgy hogy az előidézés fele anyyi munkába kerül, a mi borus időben, gyermekesoportok készítésénél és pillanatnyi levételeknél megbecsülhetetlen nyereség. Egy eredeti nagyságú üveg tartalma körülbelül 600 kabinetképhez elég és ára 5 frt. — Minden egyes üveghez használati utasítás van mellékelve.

➤ Legújabb ➤

A legjobb minőségű gelatine-emulsió-gyár. Kitűnő emulsiós lapok Angerer & Székely, az angolok és Heid dr. eljárása szerint készítve. Laboratorium-lámpák. A legjobb Bourni-féle glaciér-gépek. **Új Stefanie-vignette-k:** 1 db. visitvign. 1 frt.; 1 db. Cabinetvign. 2 frt.; 1 db. Budoirvign. 3 frt.

➤ Arjegyzékek és mintafényképek kívánatra ingyen. ➤

5—*

MOLL A.

cs. kir. udvari szállító Bécsben (I. Tuchlauben 9.)

Ajánlom a fényképész uraknak gazdag raktáromat, melyben található mindenféle chemiai szar, jodcollodium, fehérnyepapír és carton, camerák, stativok, útazóknak laboratorium, fa-, üveg- és porcellán-eszközök és minden egyéb fényképészeti kellék. Fényképészeti portrait-objectivok és eurykopok Voigtländer és fiaitól Braunschweighan.

A száraz kezeléshez: Frankfurti emulsiós száraz lapok Werth E. & Co.-tól és pedig kétféle minőségben: a) rendkívül érzékenyek (momentplatten) és b) közönséges érzékenységtűek. Az alábbi árak mind a két fajra szólnak, de a megrendelésnél kitéendő, hogy mely fajta szükséges.

10 darab lap ára:

9×12	12×15	12×16	13×18	16×21	18×24	21×26	26×31 cm.
1.20	1.80	1.80	2.30	5.60	4.30	5.70	9.— frt.

100 db. egy alakú lap megrendelésénél 5% árelengedés. Az itt felsorolt alakokból 100 db. azonnal szállítatik, más alakúak pedig gyorsan elkészítettek. Az árak egyezkedés szerint; az elkészítés 8—14 nap alatt.

— Frankfurti emulsió —

a lapok behuzásához $\frac{1}{4}$ klgr. 3 frt. 80 kr. Biztos használati utasítás ingyen. *Megrendelhetőek nálam a szaklapokban ismertetett újdonságok, készülékek és szerek.* Kimerítő képes árjegyzék kívánatra ingyen küldetik.

5—6

HONIPARI!

„HUNGARIA“

bromezüst-gelatine-emulsiós száraz lapok

Budapesten, Váci-körút 21.

12 darab lap ára solin-üveggel:

9×12	cm.	1.55	kr.	16×21	cm.	4.30	kr.	28×34	cm.	13.60	kr.	} 20% engedmény.
9×13	„	1.55	„	18×23	„	5.75	„	30×36	„	15.30	„	
12×15	„	2.40	„	18×24	„	5.75	„	34×39	„	18.90	„	
12×16	„	2.40	„	21×26	„	7.20	„	36×42	„	21.60	„	
12×16 $\frac{1}{3}$	„	2.40	„	21×27	„	7.20	„	39×47	„	26.40	„	
12×20	„	3.10	„	23×28	„	9.—	„	40×50	„	28.80	„	
13×18	„	2.84	„	24×30	„	9.60	„	47×58	„	48.40	„	
13×21	„	3.60	„	26×31	„	11.40	„					

21/27 centimétertől 24/30 centiméterig 6 darab, 27/33 centimétertől feljebb 3 darab is adatik. — Az utóbbiaknál a tok külön számíttatik. — Nagyobb méretek-nél a tükörüveg használata ajánlható, mely a folyó árak mellett a legjutányosabban számíttatik.

Átöntés 1000 □ centimeter 80 kr.

Az árak készpénzfizetés és a küldemények csakis utónevét mellett értendőek.

5—6

Távirati czím: „HUNGARIA“ iparudvar.

Kizárólagos eladási hely: Türkel Lipótnál Budapest, IV. Károly-körút 24.